

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl., 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceane Sibiu, strada Măcelarilor 37

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Poplăcei Nr. 37.
Epistolele nefrancate se refuză — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiu, 3 Februarie, 1892.

Privilegiul de a destrăca pe români și pe a'te popore de naționalitatea lor este dat de astădată compatrioților nostri magiari.

Și ei se și folosesc cu prisosință de acest beneficiu, fac toate încercările, cât pe cale legală cât pe căi piedîșe.

Puși în condițiuni favorabile, ajutați de organele administrației și justiției, favorizați de guvern, care este magiar și care se vede, că are voința a sprijini toate veleitățile magiariilor, nu încetază a face tot posibilul, ca să asimileze pe poporele de altă limbă.

Ce nu merge în școala populară, trebuie să succedă în școlile medii, și ce nu li e dat să ajungă în acestea, să cercă la universitate.

Dacă a succes să facă pe unul ori pe altul accesibil pentru frumoasa idee de stat magiar și dacă cumva l'a ademenit să-lase legea, ori cel puțin numele, atunci acel nenorocit poate conta la spriginul stăpânirii, poate conta la spriginul organelor subalterne și poate să ajungă și în pită.

A fost omul inderetic și greu de capacitat, a ținut morțiș la tradițiunile din casa părintescă, — poate sê și facă pasport, după ce a satisfăcut obligămîntului militar.

Acest sistem de hăduire merge de ani de zile.

Părinții — cu deosebire plugarii români — și trag cea din urmă bucată de la gură, o împart cu fiul lor dela școală ca să facă din el om — și când a terminat toate studiile, atunci ved, că au făcut din el o nimica mare; — și fiul ca să scape pe părinți de rușine, trece granița și acolo se aședă și după muncă cînstită face carieră.

Pentru noi aceste treceri preste graniță nu pot fi indiferente.

Dacă luăm șematismul gimnasiului nostru din Brașov la mână, vedem, că jumătate din cei ce au luat bacalaureatul, sunt aședați preste graniță.

Noi și părinții nostri nu am întemeiat însă acel institut de cultură, ca tinerii eșiți din el, să nu ne facă nouă servicii și cauzelor noastre aici acasă.

Gimnasiul s'a întemeiat anume pentru trebuințele noastre, și nouă nu ne vine a crede, că omenii acestia au luat frunze în buze de flori de măr.

O cauză trebuie să fie.

Nime nu-și părăsesc vatra părintescă și rude-niile, fără nici un motiv.

Ori cât de urgisit ar fi guvernul, ori cât ar fi de amară pânea căscigată în patrie, omul tot mai bucuros petrece viața în patria lui, decât în o altă străină.

Pentru acești tineri, preste o sută la număr, se vede, că nu a fost loc.

Rămăneau la vatra părintescă fără școală și fără binefaceri ei, era un petec de pământ, pe care sê-l scormonescă și o colibă, în care sê locuiescă, fără să aibă necesitate să-și părăsescă țera. Ei bine, au mers la școală, părinții au adus jertfe, tocmai ca să devină și mai folositori membri ai nêmului lor. Dar când era sê între în vr'o funcțiune, când era sê se bucure părinții de ei atunci ori unde au bătut, au dat de uși incuiate. Nu e aici loc pentru ingineriu la un drum de fier, ori la comitat, dacă respectivul e român, în întrégă țera.

Nu e loc pentru un profesor din câte gimnasii are statul unguresc la nici unul pentru un român, nu dór că nu ar fi omul pregătit, ci veđi dómne, pentru-că e român și ér pentru că e român.

Un Bian, un Dulfu și câți alți bărbați eminenti, nu pot afla aplicare aici, aici pôte numai Moldován Gergely și alți paraponisiți face carieră.

Advocați, nu pot să se facă toți românii, căci și așa sunt prea mulți și abia o duc de pe o ți pe alta mulți din ei.

Nu le rămâne deci, decât a trece granița cu ura ce o au cătră aceia, cari le-a îngreunat aici poziția și le-a făcut imposibil să ajungă la ceva.

Până acum a fost lipsă dincolo de Carpați de omeni cu carte.

Se nasce întrebarea, dacă lipsa acésta nu va fi suplinită din omenii de acolo?

Nu vor fi în stare să dea cele două universități din țera și multe licee contingentul recerut de omeni cu carte?

Și în ziua, în care vor puté da scolile din țera românescă contingentul întreg pentru tot soiul de slujbași ai statului de toate categoriile, ai nostri vor merge și se vor întórce ér acasă.

Ce vom face atunci, cu un așa numit proletariat de cărturari fără ocupațiune, cu iuristi fără pracsă, cu ingineri fără aplicare și cu filosofi, fără să aibă cine-va lipsă de filosofia lor?

Respunsul este ușor de aflat.

Vom avé un contingent de omeni nemulțamiți și cei ce îi vor vedé, cei ce le vor urma în studii se vor încovoia și se vor da după păr, ca să nu-i ajungă și pe ei sórtea nenorociților lor înaintași.

Așa se pregătesce slăbirea noastră, fie prin emigrarea omenilor nostri de carte în alte țeri, fie prin slăbirea rezistenței ce o am opus până acum uneltirilor dușmane.

Cumcă acest sistem ascunde în sine mari desastre pentru poporul românesc din Ardel, este evident, și cu cestiunea acésta trebuie să ne facem sémă,

până ce nu devine în un stadiu și mai acut decât cum a fost până acuma.

De ale partidului național.

Nainte de toate rectificăm o eróre de tipariu din articolul precedent.

Din nebăgare de sémă adevă a rămas necules terminul adunării generale, în care este pusă la ordinea zilei liquidarea Institutului tipografic, și acela aste chiar ziua de astăzi 4/16 Februarie.

Trecend preste acésta calamitate, continuăm cu informațiunile noastre:

Remas „Căpitanul” domn și stăpân preste „partidul național” cel dintăiu lucru i-a fost să caute a justifica și în afară ținuta sa perfidă față cu comitetul vechiu, al cărui membru fusese și a diarului seu, carele și atunci figura ca organ subvenționat al comitetului, dar pentru aceea consensuent combătea comitetul, și a continua cu suspiciunarea lui Al. Mocsonyi după tipicul vechiu.

În acest scop a scris — singur séu prin amic-ii sei, nu importă — articoli la diarele nemțesci și la câte-va din România, pe cari apoi ca lucru important îi reproduce în „Tribuna”.

Astfel reproduce în Nrul 16 din 2 Februarie n. un articol din „Allgem. Zeit.” pe care îl prezentă cetitorilor sei pe lângă următoarea întroducere:

„Politica românilor în Ungaria”.

„Sub acest titlu „Allgemeine Zeitung” din München publică în fruntea foii sale din 28 Ianuarie a. c. un articol, care la nici un cas nu pôte fi trecut cu vederea. Din acest articol pus în fruntea unei foi de însemnătate diariului numit, rezultă în prima liniă, că toate mișcările politice ale românilor sunt până în cele mai mici amănunte urmărite și controlate cu cea mai mare atențiune de factorii mari politici europeni. Nimic nu pôte să dovedescă mai mult importanța ce străinătatea atribue cauzei române decât acéști înregistrare și controlare”

Ca să vadă și cetitorii nostri, pentru-ce consideră „Tribuna” de atât de important articolul trimis din oficina sa la „Allg. Z.” ca apoi ea să l reproducă? — îl reproducem și noi după „Tribuna”.
Etă-l:

Din Transilvania, 24 Ianuarie. Pe când la conferența generală din 1890 a partidului național român transilvănen și unguren, ținută la Sibiu, se luase cu privire la atitudinea politică, ce trebuia observată în viitoriu, toate conclusele în cel mai deplin acord, ba după-ce din incidentul atitudinii episcopilor români în casa magnăților ungară cu ocaziunea desbaterii legii despre asilele

FOIȚA

Portretele vechi.

(Povestire de Emile Souvestre, traducere de Gilbert Remi.)
(Urmare).

Totul era în confonanță cu înfățișarea salonului, în care intrasem mai întâiu, tapetele descolorate erau cîrpite pe ici pe calea cu petece nouă, așa că ele sămăneau mai mult cu sdrențe petecite, mobilele învechite și prost lucrate umpleau și onorau de tot necomplet rău închisele odaie, și curățenie, eleganță și comoditate lipsiau cu totul din acésta locuință veche. Eu aflam în toate acestea numai o probă elocuentă pentru barbăria părinților nostri și o nouă dovadă, că mintea sănătósă și gustul cel bun a început să se manifesteze numai cu generațiunea noastră.

Cu deosebire era bătătoare la ochi odaia de durmit. Patul în formă de sicriu era ascuns de patru perdele din materie verde, pe care moliile le găuriseră prin tot locul; pe o masă, căreia îi lipsia lădița, se afla o olă pentru apă stîrbită la marginea de sus și un spălător de colóre diferită și în fine, de părăși erau atârinate mai multe portrete familiare, la acăror vedere un cunoscător ar fi trebuit

să capete spasmi și reprezentau persoane din diferite clase, între care am observat un preot, un comerciant, un judecător, un ofițer și în fine pe un bărbat corpulent, de jumătate cetățen, de jumătate țeran, pe care domnișóra Felicita mi'l designa ca pe stăpânul ei răposat.

Harnica economă venise adevă să me caute, ca sê mi spună, că cina era gata l-am urmat în salon. Aspectul mesei asternut me puse în mirare. Pîndeturile scóse în onóra mea din dulapul de rezervă erau ornate cu dungi galbene, talerele de pământ păreau că sunt decorate cu arabescuri murdare, care arătau urmele cuțitului și ale furculiței, paharele fără scaon sēmăneau mult cu cele din cărciumile noastre vechi și două sălărițe obosite de viață oferiau ospelui ca adausături sare și piper rău pisat.

Domnișóra Felicita îmi servi o supă slabă, din care se uitase untul și resturile unei cloci, căreia grijile de mamă i lăsaseră numai pielea și ósele. Ea îmi spuse, că acésta fusese cina obicinuită a stăpânului ei, din ospitalitate pentru mine mai adaose ea trei mere de jumătate putrede și o bucată de brîndă mucegăiosă.

M'am cercat să gust vinul. Era din cel mai acru ce rămăsese după stórcerea mustului.

Mai nemulțamit ca ori-când cu călătoria mea, m'am decurs să me culc. Bêtréna servitoare în arăta

cu luminarea până la odaia de durmit. Marele pat în formă de sicriu și bêtrénele portrete afumate făcură acum asupra-mi o înpresiune și mai neplăcută ca de prima dată. Cu nerăbdare m'am adresat cătră conducătórea mea și o am întrebat, dacă în H. se află un comisar de auțiuni.

— Un comisar de auțiuni? repetă dênsla. Așa ceva pe aci nu e cunoscut.

— Aci dar nu se întemplă niciodată o licitare publică.

— Ba, da.

— Și cum se petrece acésta?

— Servitoriul comunei o publică pre lângă baterea dobei în toate stradele localității.

— Prea bine! Insciițeză pe servitorul comunal îndată mîne, ca să publice vëndarea taturor lucrurilor! Domnul nu vrea să opréscă nimic?

— Nimic.

— Nici chiar portretele?

— Nici pe acelea.

— O, domnul meu, acésta nu sê pôte se fie intențiunea d-tale seriósă, acelea sunt portrete de familiă.

— Îți spuseiu, că am să vënd tot. Nópțe bună.

După aceste cuvinte am luat lumina din mîna domnișórei. Felicita eși cu brațele ridicate spre cer.

(Va urma.)

de copii se vestea, că acum și acestia spriginesc nisuițele partidului național, așa dară toate trei milioanele de români din Transilvania și Ungaria ar fi unite, s'a manifestat î curând drept urmare a situațiunii politice schimbate, ce luase într'aceea și sașii transilvăneni, o balansare în cercurile politice, care trada o desbinare în partidul național român, provoca manifestațiuni contradicțoare și dovedea, că se plănuiesc și la români o schimbare în politică.

Si guvernul ungar a fost adus în legătură cu aceste; e fapt, că din partea ungară oficiosă a fost discutată cestiunea unui *modus vivendi* între români și magiari. Pe partea română mai ales trei personaje intrau în considerațiune; pe primul plan sta presidentul partidului și avocatul din Pesta Vincențiu Babeș, mai în fund stau metropolitul greco-oriental Miron Roman din Sibiu și marele proprietar ungurén Mocsonyi din Pesta, care e înscris cu contele Bethlen, ministrul de agricultură.

Deja din cea dintâi conferență națională ținută la 1881 s'a hotărât așternerea unui memoriu la monarch. care memoriu avea să cuprindă toate gravaminele românilor ce privesc stările interne. Cestiunea acestui memoriu, a cărui subșternere a fost urgată de repețite-orișichiar și în congresul național din urmă ținut la Sibiu, n'a fost până astăzi resolvită în mod definitiv, cu toate că comitetului executiv i-au fost așternute în diferite timpuri proiecte elaborate de referenți anume numiți. Încă pe la începutul verii anului 1891 cele mai distinse diare române au acusat pe Babeș, că ar fi devenit necredincios programului național; îndeosebi i-se făcea lui imputarea, că ar fi împedecat subșternerea memoriului amintit sub pretestul, că timpul n'ar fi oportun.

La toate manifestațiile publice români ungureni și transilvăneni au accentuat totdeauna alipirea lor către Tron și către patrie; dar ei pretind totodată nu numai egala îndreptățire deplină și faptică a naționalității lor, ci merg și mai departe, nerecunoscând uniunea între Transilvania și Ungaria făcută în contra voinței lor. și insistă pe lângă autonomia Transilvaniei de mai nainte. În contradicție cu aceste unele diare din București au invinuit pe Babeș, că înclină spre partidul magiar al independenților, ba mai mult s'a spus, că urmărește tendențe rusofile. La prima privire s'ar părea că vederi kossuth-iste și rusofile se contradic unele pe altele; nu demult însă s'a adus comentariul lămuritor pentru acesta. Diare sârbesci și croate au dat expresiune ideii, ca naționalitățile ungurene să voteze la procsimele alegeri dietale pentru partidul independenței, pentru-ca acesta să câștige majoritatea în parlament și astfel să se pōtă îndeplini cât mai curând desfacerea Ungariei de Austria. Ei argumentează astfel mai departe, că o Ungarie, care nu se mai pōte răzima pe Austria, prin urmare o Ungarie slăbită va fi silită a procede mai cu dreptate față cu naționalitățile decât o face acum. Drept un cuget rezervat pare a fi și părerea, că o Ungarie astfel slăbită nu se va pute opune cu destulă tărie contra tendențelor îndreptate spre o Mare-Croație sau o Mare-Serbie.

Acuzele diarelor române contra lui Babeș respective contra schimbării puse în vedere în politica românilor de dincoci, au fost exploatate mai întâi de diarele unguresci în conformitate cu punctul de vedere de partid, la care ele aparțineau; mai târziu „Tribuna”, organul din Sibiu al partidului național român, a reprodus fără comentariu articolii din cestiune în ordine cronologică; ea a dat pentru această signalul la continuarea agitațiunii pentru și contra dlui Babeș în cercurile românilor transilvăneni și ungureni, ba chiar și în însuși comitetul executiv.

Acastă ceartă, care a ținut luni de zile, a avut urmare, că din partea magiară s'a învinovățit guvernul, din partea română comitetul național, că se plănuiesc de o parte o schimbare în tractarea naționalităților, de altă parte o apropierea a românilor de guvern, așa dară o părăsire a programului național stabilit în unanimitate, și un dualism magiaro-român. Contele Szapary a declarat numai decât, în urma unei interpelațiuni făcute în acest înțeles în parlamentul din Pesta, că guvernul nu se gândește la o pactare, cu naționalitățile, ci urmărește neclintit ideea unui stat unitar național magiar; guvernul a desmîntit deci „modus vivendi” cu românii inițiat sub firmă oficiosă: rămâne o întrebare deschisă, dacă această desmîntire a stat sau nu în o legătură causală cu atacurile lui Apponyi și ale opozițiunii.

Presidentul comitetului național, în jurul căruia se învârttea cearta, putea să facă sfârșit intrigii afacerii prin o declarațiune sinceră și leală. În loc de a face această el a tăcut luni de zile, apoi s'a legat de calitatea sa de president, care nu-i permite a vorbi fără permisiunea comitetului partidului, și în sfârșit încungurând organul de partid „Tribuna” devenit pentru d-sa neagreat, s'a adresat deardând către celelalte foi române cu declarațiuni generale, cari turnau nou uleu în foc, fără a lămuri adevăratul punct de certă. De abia după o se-

dință a comitetului, ținută în Octobrie anul trecut, d-sa a dat la mandatul comitetului unele declarațiuni positive. D-sa declarase cu privire la memoriul neașternut încă Coronei, că a procedat totdeauna în conformitate cu hotărârile comitetului; declarase mai departe, că încât pentru persoana d-sale n'a intrat nici o dată în negocieri nici cu guvernul, nici cu vr'un alt bărbat de încredere magiar pentru aflarea vr'unui *modus vivendi* între magiari și români pe baza unor concesiuni reciproce, a conces însă, că a vorbit despre un dualism magiaro-român, dar numai pe cale privată ca despre o poveste și nici decât publice ca despre un lucru actual; că veridicele sale publicate în diarele române și primite cu opoziție sunt a se considera ca păreri private ale sale și nu ca păreri ale comitetului, și că afirmațiunile sale ce ținesc la un ajutoriu din afară, pot se trecă ca efectul unor impresiuni ocazionale ce le-a primit din desbaterele comitetului, unde totdeauna s'a dat expresiune nisuiței, ca toți factorii să fie atrași pentru spriginul și apărarea cauzei naționale.

Dacă memorandumul atât de mult discutat va fi așternut coronei sau va fi abandonat cu totul, dacă, precum se afirmă și mai departe chiar din parte română, se mai susține planul unei schimbări în direcția politică, sau dacă acesta e abandonat, nu se putea afla nici de cum din gura sau din pēna presidentului de partid; de altă parte însă s'a succedat a da în numele comitetului o reprobă „Tribunei”, amenințându cu detragerea caracterului de partid. Prin această numita fōie însă nu s'a alterat nici cătuși de puțin. Pentru caracterizarea ei amintesc, că ea combate cu totă asprimea din punct de vedere național român politica magiară, dar pledează cu aceeași hotărâre pentru întărirea monarchiei austro ungare, că recunoscând influința binefăcătoare de până aci a germaniei asupra dezvoltării românilor, ea susține politica de pace a alianței triple, și că a condamnat cochetarea cu cehii a peregrinilor români la Praga.

Pe 20 a. l. c. a fost de nou convocată la Sibiu conferența națională română, dar nu prin presidentul partidului, care tocmai acum se bolnăvise de influență, ci prin cei doi vice-presedinți. Ca prolog la această conferență națională și pentru unirea completă a tuturor românilor s'a pretins din o parte ce stă aproape de metropolitul Miron Roman, ca să se stērgă din programul național cele două puncte, cari privesc nerecunoscerea uniunii Transilvaniei cu Ungariei și forma dualistă a statului, fiind-că românii nu le pot realiza pe cale legală, ēr că nelagale nu le e permis a le călca; mai departe pasivitatea românilor transilvăneni se fie susținută până-ce nu se modifică legea, electorală nejustă și nu se dau garanții, că terorismul, mituirile și abuserile de oficiu la alegeri nu vor fi pedepsite în modul cel mai riguros. Altfeliu ar fi raporturile în Ungaria; aci sar putea și ar trebui scoși deputați naționali, cari ar ave se intervină în parlamentul magiar pentru pretensiunile naționale ale românilor.

Aceste nisuițe nu suferit însă la conferența națională un deservit eșec, hotărându-se susținerea programului dela 1881 și continuarea cu politica pasivității generale. Totodată s'a decis de nou subșternerea unui memoriu la împăratul — lupta contra magiarimii și contra guvernului e prin această declarată în permanență.

Observările noastre le vom face în nrul procsim, de astă dată mai constatăm numai că:

pentru înaintarea memorandumului la Tron tot nu se face nimic.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.”

Țara Olului, Ianuarie 1892. Dle redactor! Ve scriu despre un act, care în împrejurări normale ar face epocă în analele alegerilor dietale din „fericita țără a libertăților”; despre un act, în care se oglindēză noblețea și iubirea de ordine, aptitudinea și serioșitatea românului, însușiri, cari pălmuesc fără cruțare barbarismul, ferocitatea asiaticilor, cari, pe la alegerile dietale se sfășie și ucid unii pe alții ca fiarlēe sēlbative, făcând din cercurile de alegeri, adevărate triburi de sălbătăcii din Africa. Ve scriu despre un act care dovedește, cum se întrepune și cu câtă abnegațiune spriginesc românul, opinca — pe omul care scie să-i căștige încrederea și să-i cucerească inima.

Ve scriu despre alegerea, de deputat dietal a dlui Dr. Nicolau Șerban, efecțuită la 16/28 Ianuarie a c. d. în care „Olteanul” a fost atât de important și ținută lui atât de esemplară și măreță, încât pe cum piere fumul, pe cum se topește cēra, așa a perit deochiații perciunați și ne perciunați; — dī, în care, i s'a tăiat din corne liftei jidovesce, care într'atata se obrăsnicise în anii din urmă, încât pentru orice frecare de stradă sau pe piață amenința pe românul cu: „*me duc la fisanul*” și mergea la Măria Sa ca românul cu pipa în vecini; ēr în cestiuni de regali etc. „geschāftarii” mergeau la tata Ullmann și cu el de mână la moș-ministru.

Nu voi să constatez eu întrucât acesta alegere vine în colisiune cu concludul de pasivitate, nici nu voi cerca a lășira motivele, cari au provocat necesitatea acestui procederi. Acesta o va face cei competenți, dacă vor afla cu cale. Observ numai, că folōsele locale ce atărnă dela acesta alegere, nu pot altera înu nimic, avantajele generale, ce se astēptă dela observarea pasivității. În împrejurările „Țerei Olului”, era un păcat strigătoriu la cer a mai lăsa jidovimea să-și mai jōce mēndrele...

Ca prolog la această alegere pomenesc, că Ullmann protegiatul jidov și al ungurilor de aici, a venit cu câteva săptămāni înainte de alegere în Făgăraș și din poruncă mai înaltă a adunat rinduri, rinduri pe alegători biricuvēntându-i, cam tot pe câte 6 inși cu câte un „mazafi-paprikas”, ēr în loc de prăjituri cu câte un cālindariu în limba lui EMKE, în care vre-un perciunat cincipițulaș, făcēdu-i biografia, s'a scēmțu ai scōte la ivēlă neperitōrele merite pentru patrie, cugetând, că cetind românii această odă, vor cādē la pāmēnt uimiți de admirare ca și în pustie jidovii în fața șerpelui de aramă. — Un modern colportator de cālindare, ergo nouē specie de iconari. După această răfuială, asigurat de realegere, s'a dus, unde...? lășând grija totă numēroșilor perciunați din Făgăraș, cari sub auspiciile fisanului, și cu ajutoriul teribilului în strigate alispān Kopocsány, au început a cūtreera satele. Ba chiar fisanul Hausszern nu a cūteza a declina dela sine rolul de cortēs impus de jidovi.

Nu voi obosi, a numi cortēsii patențai, dar aflu necesar a pomeni de cortēsii romāni demni de palestina cea nouē. Între acestia cel mai breaz era Albany un fost învēțatoriu, astăzi „tanitō” ul „birisilor” dela „marba igazgatoság” din Sāmbāta și în urma meritelor de sigur liferant — în speh — de zarzovaturi la hotelul pojighei din Făgăraș.

Al doilea cortēs: Gābor, odinōră învēțatoriu (cunoscut în colōnele acestui diar) — astăzi āllami tanitō — își tārāe dīlele oltoind salcie în stejariu.

Al treilea: un biet denotariu despre care acum ne-am convins, că e cu mult mai negru la inimă ca la față; și în fine, un bālaur de popă, vestitul în netrebnicii naționale: Moreș din Cārțșorā. Pace voue, umbre eroice și tārē ve pōftesc ca să puteți suporta odiul ce românii olteni il aruncă asupra vōstrā!

Într'atata s'a obrăsnicit jidovimea din țēra olului, încāt un jidov din cercul de onōre al dlilor fō-ispāni, avocatul Fejērvāri, scōind o țigāră din buzunariu, publice a strigat: „Vedeți! dacă noi jidovii vom vrea, nu te Dr. Ullmann, ci țigāreta această o alegem deputat în cercul Arpașului, ēr din această parte s'a dīs: „Un porc gras costă 20—30 fl., pecānd pe un român il cūmperi cu 4 fl., așa dar românii sunt mai eftini ca porcii.”

Prin urmare, nu odin nici condamnare merită românii, cari au participat la alegere, ci onōre și recunoscință, că au sciut pāmui astfel de obrăsnicii ustunioate; ēr un „Scevola” din munții apuseni, pōte scrie ce va vrea despre alesul nostru, noi scim unde ne strānge cisma și dēnsul va scī unde il strānge ambiția.

Premerse aceste se viu la însuși decursul alegerii. În dimiņēta dīlei de alegere, pe la 7 1/2 ore, Ullmann cu mānile pe spate se preumbla înaintea porții dela curtea, în care bușile, cu beuturi stau și la vedere publică, spre ademenire — rima în unghia de pescuit.

Pe drumul țērei, dñi protopretori ai Făgărașului și Arpaș țineau calea alegătorilor, sāgetāndu i cu priviri amenințatōre, și îndupcāndu-i a intra în curtea lui Ullmann, unde se făcuse din scānduri, adevărate cotețe — lazareturi — pentru alegători. Dar nimenea nu se înduplecā. Ba poporul, vēdēnd căte o obrăsnicie cu dīnți, declara: „eu merg acasă”. „n'am vot” și altele, numai ca să scape și apoi în mod demonstrativ și în vivāc intrau în grādīnua mică ce matadorii o a fost destinat pentru alegătorii lui Dr. Șerban.

După un pātrariu de oră dela sosirea acestuia a trebuit să se rumpā gardurile, ca să pōtă încăpea tumultul alegătorilor, cari în entusiasmul și însuflețirea lor, ore întregi și între neslērșite strigate de „sē trāiēscā” și „vivat” purtau pe sus pe Dr. Șerban, apoi jocuri — tinerimea din Arpaș și jur în haine de sērbātōri și poporul — ca la Roma cu Samiții, ēr în curtea lui Ullmann, se preumbla acesta pe la capetile bușilor, care deja erau provēdute cu pipe, ca Eremia pe ruinele Ierusalimului, și jucau „magyar kocsis-ii” pe sub stēgurile implāntate în garduri, singuri singurei — cāci vre o 10—15 romāni, pe care i-au fost tārāit acolo, vēdēnd unde se află și rușināndu-se de rușinea lui, să mai iasā pe pōrtā, sāriau pōrtā, pālānurile din fundul curței și se furișau în grādina lui Șerban.

Perondându-se vr'o câte-va comune la votare, între cari cei dintâi arpașenii cu primariul (onore lui) în frunte, toți până la unul au votat cu Dr. Șerban, ceea ce vădând Ullmann, lăcrămând s'au retras și a pactat cu poganul alispan Kopocsány Mór ca acesta să pășască și cu „alispani-teremete” să bage fiori în juși și în notari și să tragă astfel dungă peste socotela românilor.

Dar s'au înșelat amăriții! Poporul auzând de retragerea lui Ullmann, a erupt în strigăte tumultu oșe de vivate și ca o mare, în flucs, luând pe Dr. Șerban pe sus, îl purta în mod demonstrativ din grădina până la casa de votare și în reflux până în grădina. Er acesta manevră a durat o oră încheiată, într'un mod și în o purcedere atât de nobilă și atât de demnă și cu o conduită atât de esemplară încât jandarmii, ba chiar soldații erau înșuflețiți și nu li s'a prezentat un singur cas de intervenire. O bucurie fără margini a produs retragerea lui Ullmann, o bucurie cu lacrimi de în doiosare, ba chiar muierile auzind de retragerea lui Ullman diceau: „L'a bătut crucile și mătaniile, cari le am făcut astnopte prin ședători.”

Votisarea a durat până la 12 ore din noapte, căci comisiunea, în speranță, că alegători se vor imprăstia sta să întrebe pe omul, nu numai cum îl cheamă pe el și tată-seu, dar și câți copii are.

Resultatul totuși a fost splendid și demn de cuțezanta îngâmfată a lui Kopocsány Mór, care atât se prețuesce pe sine, încât și în cercul superior al comitatului a pășit, și în urmă trăgând cu duși răci în entuziasmul de porunceală a trabanților teuto-magiario-jidani, s'a retras pôte în fundul pungei, dic gurile rele — și a pus pe Mihszath. L'a atras, însă nu i s'a sfetit, nu a putut impune nici prin oficiu, nici prin fisonomia tragi-patriotică, căci 984 au fost pentru „Ful țerei Oltului” Dr. Șerban, er pentru marele macher al comitatului numai 98, dic: nouă-deci și opt voturi. Constat ca mai jumătate din aceste voturi s'a dat din ironie, la dorința D-lui Șerban, care dicea: „Mai votați și cu dl Kopocsány să nu dică, că românul nu i galant și ospital

Și cu acestea s'a finit actul alegerii, efeptuită repetez cu o înșuflețire și cu un entuziasm, care nu se pôte descrie, și cu o ordine și conduită despre care în zadar aș vorbi. Nu cred, că se va găsi un singur om, care se fi auzit cea mai mică injurătură sau se fi văzut un singur alegătoriu beat.

Unicul corb alb în acéta privință a fost un individ, care s'a arătat noptea pe la 11—12 ore în o stare a cărei descriere nu o pôte mistui colonele acestui qiaru. Dar din norocire n'a fost alegătoriu din cercul Arpașului, ci domn dela rotă.

Ca dovadă despre conduita românilor mai înregistrez faptul, foarte caracteristic, că rolul miliției s'a mărginit într'a face loc ca tinerimea să pôtă juca: Printre privitori, strălucneau baionete și în continuu până sara soldații — unguri fiind — strigau: vissza! vissza! — face loc moi!

La acéta alegere și aici, la noi, ar fi buni aduși demonstranții de strade, călcătorii de papiri și insultătorii steagului negru galben din capitala lui EMKE ca, dela români să învețe ordine și conduită, spre a nu se mai face de ris prin bălăile lor asiatice. Da! românul se-i învețe și se le fie de model EMKE-istilor, cei cu culturi firin dinte vorba românului: „din sat de căpătat”.

Înainte de încheiere, mai amintesc, că fiind în aceea qđ alegere de deputat și în Făgăraș, alegătorii lui Mikszath și poporațiunea din jur, auzând despre victoria lui Dr. Șerban, și răspândindu-se vestea, că acesta va veni cu alegătorii în Făgăraș au așteptat până sera la 9 ore sosirea lui Dr. Șerban. Dar ne sosind, unii s'au imprăsciat er alții, călări și în sanii au eșit spre împinarea dlui Șerban din sat în sat până la Viștea inf. unde abia pe la orele 2 din noapte au sosit alegătorii împreună cu alesul, întimpinat fiind cu cuvântări de primiri și entusiastice strigări de „Să trăiescă”. După o pauză de 1½ ore a plecat conductul de porânși calăreți și au poposit în Voila până Vineri la orele 11, când cu toți alegătorii prezenți — vr'o 25 — 30 de sanii, căci în Arpaș Dr. Șerban nu a dat nici un fel de beutură nici mâncare — și vr'o 40 calăreți ce sau înmulțit din comună în comună, pretutindinea fiind așteptat și oprit de popor, au plecat la Făgăraș

În Făgăraș fiind târg de săptămână și omenii înșuflețiți de resultatul alegerii și de imposantul conduct de sanii și calăreți i sa făcut o primire din cele mai splendide ce s'a putut vedea, ridicându-l din sanie și purtându-l pe sus între strigătele tumultuoșe și asurđitoare ale porațiunei, care abia încăpă în piața orașului

După acéta a urmat un banchet, la care au participat o mulțime de alegători. Imi e ca și

cum ași abusa de ospitalitatea onoratei redacțiuni, dacă aș descrie acest banchet, și aș înșira mulțimea de toaste înșuflețitoare, ce s'au rostit — chiar de omenii din popor — în fața unei mulțimi, pe care nici stând în picioare nu o încăpea sala hotelului Mercur și sălile vecine, bășăiau pela uși și pe afară ca stupul. De aceea încheiu mai constatând că: 1. Mai mult nu va mai intra jidov spre a fi ales deputat nici altul, căci se va adeveri qđsa unuia din popor: „domnule și dragul moșului!” Nu te-am ales pe 5 ani, te-am ales pe viață — așa se scii! 2. Făgărașenii, alegend pe Ullmann, cetățean de onore (încă nime nu s'a mai învrednicit până la el de acéta onore) arpașenii încă i-au subscris decretul și l'a întărit prin acéta alegere. Pôte merge cu el sus. 3. Treimea: Albani notariul și Damaschin Poparad, ergo doi notari și un învțătoriu în piele de vasilisc, toți trei crescui de mână română și botezați în apă sântită, amoresați de Ullmann et tuti quanti au însinuat protest contra alegerii. Li asigurăm de reușita operațiunei, er la opt qđle pruncul.... Brebenel.

Varietăți.

* (Religiositatea în armată) Autoritățile competente mai inalte au luat dispozițiuni ca preoții militari să dea toate îngririle spirituale soldaților și în special recruților, ținându-le și eshortațiuni despre datorințele lor. „Reichswer”ul în legătură cu acéta publică un circular al ministru-lui comun de rebel cătră comandanții de corp, în care provocându-se la regulamentul de serviciu p. 435 în sensul căruia soldații sunt îndatorați a cerceta cel puțin odată pe lună biserica, le trage atențiunea ca oficerii, cari conduc soldații la biserica să fie cu cea mai mare atențiune la serviul divin și să dea semnele potrivite, când e ca să ingenunchie etc.

Luând notiță despre aceste bune dispozițiuni, suntem necesați a atrage atențiunea autorităților militare și civile din Sibiu asupra unei împrejurări, care de loc nu contribuie la promovarea religiosității. Acéta este: În decursul postului Crăciunului, în toate Duminecile, feciorii au jucat lărmuind, în unele cărcime din suburbiul Iosefin, mai vartos în strada biserice, aprópe vis-à-vis de biserică și prin acéta a provocat scandală și între credincioșii nostri.

Credem, că autoritățile competente nu vor suferi ca și în postul sântelor Pasci să se continue astfelu de lucruri!

* (Pusca cu repetiție.) Fôia oficială a armatei publică, că în locul pusci cu repetiție model 11 mm. din 1886 se va introduce pusca cu repetiție model 8 mm.

* (Distincțiune.) Maj. Sa regele României a conferit dlui Dr. N. Ciurcu din Viena crucea de cavalier a ordului „Coróna României”.

* (Bal.) Balul studenților din Bucuresci patronat de dna Lascar Catargiu a avut un succes splendid. Regele și principele mostenitoriu au luat parte. Studenții au mers și au adus mulțamită suveranului pentru acéta distincțiune.

* (Ajutóre pentru studenți.) Comunitatea de avere a fostului regiment confniar româno-banatic Nr 13 va împărți în anul acesta la elevii institutului pedagogic din Caransebeș, ai scólelor gimnasiale, reale și civile, asemenea și la invțăceii aplicați la meserii și industria, ajutóre în bani. Ajutórele se vor conferi numai la fii sêraci ai împăduriților, însă diligenți și cu purtare bună. Cei ce doresc se dobândescă vr'unul din aceste ajutóre, au a-și asterne cererile timbrate (cu timbru de 50 cr.) comitetului comunității de avere până la finea lui Februaru n. c.

Bibliografie.

În tipografia archidieceșană a apărut: „Biserica din Oena Sibiiului”, 1600 ori 1701? de Ioan Broju. Sibiu 1892.

— În qđlele acestea va apăre în tipografia Alecsi din Brașov un manual de gimnastică pentru scólele populare în 3 cursuri cu numeroșe figuri, lucrat pe basa planului ministerial de Ioan Em. Prodan, profesor diplomat în gimnastică la gimnasiul român din Brașov. Prețul cursului I, 30 cr.

— „Transilvania” Fôia Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, a apărut Nrul 1 cu următorul sumariu:

Cătră onorații cetitori, de Z. Boiu. — Cultura poporului nostru, de Z. Boiu. — Rhaeto-romanii de P. Brostean. — Industria de casă română la espozițiunea din Viena de O. B. — Dela academia română. — Din cronica lunară. — Bibliografia. — Proces verbal. al comitetului Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, luat în ședința dela 9 Decembre n. 1891.

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Religiunea

în scólele populare române, anul al 11 lea după planul „Normativului” pentru scólele din metropolia gr. or. română din Transilvania și Ungaria.

(Operat pentru concursul literar deschis de „Reuniunea învțătorilor români greco-orientali din districtul XI Făgăraș de „abni.”)

Ur mare.

De lângă muntele Sinai, s'a ridicat poporul israilten și a plecat mai departe. Patruzeci de ani au pribegit israiltenii prin pustie până au ajuns aprópe de pământul făgăduinței Canaan. Aici au ajuns, Moise a ales bărbați coragioși, pe cari i-au trimis spioni în Canaan, ca să cerceteze ce felu de țară e aceea. Spionii s'au reñtors, spuindu-le, că Canaanul este o țară foarte roditóre, unde „curge lapte și miere”, și ca dovadă au adus un strugure, pe care doi inși abia îl purtau pe o prăjină.

Moise a început să pregătescă poporul ca să între în Canaan, dar Dumneđu i a descoperit, că el nu va ajunge să vadă pământul făgăduinței, de aceea trebuie să alégă un alt conducătoriu al poporului. Moise a adunat tot poporul și l'a sfătuit, să țină cu totă puterea credință în poruncile lui Dumneđu, și să urmeze legilor și invțăturilor lui. Apoi din descoperirea lui Dumneđu a pus conducătoriu al poporului pre Iisus Navi. După acetta pregătiri, Moise s'a suit pre muntele Avarin, de unde privind preste țara Canaanului, și-a dat sufletul în mâna lui Dumneđu, fiind de 120 de ani. Corpul lui l'au aflat israiltenii mai târđiu și l'au înmormântat, er locul unde a fost îngropat, este necunoscut.

Din acéta istorióră invțăm: 1. Israiltenii, vędându-se scăpați din robia Egiptului, au adus rugăciune de mulțamită lui Dumneđu; tot asemenea și noi după isprăvirea fie-cărui lucru, să mulțamim lui Dumneđu pentru ajutorul dat. 2. Dumneđu, n'a lăsat pe poporul israilten să flămânzescă și înșoseze prin pustie, ci i au hrănit și adăpat în patruzeci de ani; tot asemenea ne hrănesce Dumneđu și pe noi din ródele pământului. 3. Dumneđu n'a lăsat să rătăcescă poporul israilten prin pustie, ci l'a condus și ocrotit prin norul luminos și stêlpul de foc, precum și prin conducătorii Moise și Aron; tot asemenea nu ne lasă nici pe noi să rătăcim, dându-ne conducători; lumina invțăturii creștinesci, prin Preoți și invțători, de cari noi suntem datori să ascultăm. 4. Moise prin post și rugăciuni, a fost ascultat de Dumneđu, carele i-a dat cele 10 porunci; noi asemenea prin înfrânare și rugăciune dobândim darul lui Dumneđu în sufletele și trupurile noastre. 5. Moise a fost un om cu credință tare în Dumneđu, lucrătoriu și înfrânat, de aceea Dumneđu i-a lungit viața până la 120 de ani; tot asemenea și nouă prin credință, lucru și înfrânare, ne dă Dumneđu fericire și viață îndelungată.

Moise ntrégă viața lui,
A jertfă-o Domnului,
Diua, noptea ostenind,
Prin pustie rătăcind,
Ca pre frații sei iubiți,
Să-și vadă fericiti;
Eră dacă a simțit
Că-i aprópe — al seu sfârșit,
Pe un munte s'a urcat,
S'a — colo — a reposat,
Cu sufletul odichnit,
Că pe-al lui popor iubit,
Ajutându-i Dumneđu.
L'a scăpat din chin și réu.

Întrebări Ce au făcut israiltenii, dacă au vędut, că sufer de sete și de fôme? Cum a câștigat Moise apă pentru popor? Cu ce a hrănit Moise pe israilteni în pustie? Ce alte bunăți le-au mai dăruit Dumneđu qđna și noptea? Unde au ajuns ei după o călătorie de trei luni prin pustie? Pentru-ce s'a suit Moise pe muntele Sinai? Câte qđle a rămas el acolo? Ce a primit el dela Dumneđu? Ce cuprind cele 10 porunci? Ce a făcut poporul lui israilten în pustie până — când Moise a stat pe muntele Sinai? Cum s'a numit lada, în care s'a aședat cele 10 porunci? Câți ani au pribegit israiltenii prin pustie? Cu ce veste s'au întors spionii israilteni trimiși de Moise în Canaan? Ce a descoperit Dumneđu lui Moise? Pre cine a pus Moise conducătoriu al poporului israilten? Unde a murit Moise? Ce invțături au dat Moise poporului israilten la sfârșitul vieții lui? Ce invțăm noi din istorióră acéta?

Loterie.

Sâmbătă în 14 Februaru 1892.

Viena:	55	87	27	88	57
Timișóra:	85	1	71	4	50

